

PROBLEMATYKA ROZWOJU PRZEMYSŁU W DZIAŁALNOŚCI KOMITETU WOJEWÓDZKIEGO PZPR W ZIELONEJ GÓRZE

U w a g i w s t ę p n e

Zanim przejdziemy do omówienia działalności Komitetu Wojewódzkiego PZPR w przemyśle lubuskim w latach 1950—1980, nie sposób pominąć krótkiego przypomnienia okresu wcześniejszego. Wydaje się to niezbędne ze względu na charakterystyczne zjawiska, jakie ukształtowały oblicze tego działu gospodarki na obszarze lubuskiego regionu w latach poprzedzających rok 1950, rok, w którym powstała instancja wojewódzka. Zjawiska te rzutowały następnie na okres omawiany w niniejszym opracowaniu, tworząc określone warunki dla inicjatyw, decyzji i przedsięwzięć Komitetu Wojewódzkiego.

Uruchamianie przemysłu lubuskiego następowało w oparciu o napływających robotników i nielicznych techników, którzy nie znali miejscowych zakładów, często nigdy przedtem nie pracowali nawet w większym przemyśle. Proces wznowienia produkcji w przemyśle Ziemi Lubuskiej był więc trudniejszy niż w Polsce centralnej, gdzie robotnicy wracali do swych dawnych fabryk, w których wszystko było im znane, poczynając od parku maszynowego, skończywszy na podziemnym uzbrojeniu technicznym.

Ostry deficyt kwalifikowanych kadr, wysoki stopień zniszczeń wojennych (w maszynach i urządzeniach 80 proc., w taborze kolejowym 97 proc.), element niepewności i tymczasowości w postawie napływającej ludności, podsycany przez niesprzyjające Polsce Ludowej ośrodki — oto najbardziej charakterystyczne zjawiska towarzyszące wysiłkom partii w organizacji i rozwoju życia gospodarczego w powojennych latach.

Obok wytężonego działania na odcinku tworzenia państwowości polskiej na Ziemi Lubuskiej rok 1945, a szczególnie druga jego połowa była dla partii okresem wyjątkowej koncentracji wysiłków skierowanych na uruchomienie zdewastowanych przedsiębiorstw przemysłowych. W pierwszym etapie zadanie polegało na dokonaniu spisu i zabezpieczeniu

istniejącego mienia zakładów, czemu sprzyjało tworzenie zarządów fabryk i kompletowanie nawet kilkusobowych załóg, mimo że perspektywa rozpoczęcia produkcji była często jeszcze odległa. Przeprowadzona ewidencja pozwalała wyłonić te przedsiębiorstwa, których uruchomienie z punktu widzenia stanu zniszczenia było możliwe oraz te zakłady, w których podjęcie produkcji w pierwszej kolejności, ze względów ogólnogospodarczych, było nieodzowne.

Dążenie do szybkiego rozpoczęcia działalności produkcyjnej fabryk wynikało przede wszystkim z olbrzymiego zapotrzebowania gospodarki kraju na wszystkie bez wyjątku dobra inwestycyjne i ogromnego braku towarów rynkowych konsumpcyjnych, co pozostawało w ścisłym związku z faktem wprowadzenia do obiegu pieniądza. Należy w tym miejscu przypomnieć, że w drugiej połowie 1945 r. na naszych ziemiach pracująca ludność zaczęła otrzymywać pierwsze wynagrodzenie w pieniądzu, wobec czego rósł popyt na określone towary rynkowe

Trudno przytaczać tutaj szczegóły i okoliczności towarzyszące odbudowie poszczególnych zakładów, dróg i sposobów kompletowania maszyn. Były to maszyny wyciągane z rumowisk i zgliszcz rodzimych bądź obcych zakładów, niekiedy z dość odległych miejscowości. Czasem były to maszyny ze stojącego gdzieś na bocznych torach transportu, który ugrzązł w chaosie wojennej ewakuacji.

Przebieg przygotowań fabryk do podjęcia produkcji, od momentu przejścia ich przez polską administrację, do etapu wyprodukowania pierwszych wyrobów, jest bezprzykładnym wzorem ofiarności i zaangażowania nielicznych wówczas załóg, wzorem inicjatywy i pomysłowości w rozwiązywaniu skomplikowanych problemów technicznych i organizacyjnych, a także zaopatrzenia materiałowego i surowcowego. Powszechnym zjawiskiem było w tym czasie przyznoszenie przez robotników do zakładu własnych, najprostszych, ale najpotrzebniejszych narzędzi pracy, jak np. pilniki, młotki, śrubokręty, piłki itp. Każdy zakład ma z tego okresu swoją ciekawą, niepowtarzalną historię. Ma też swoich imiennych i bezimiennych bohaterów, którzy szczególnie zasłużyli się w zabezpieczeniu mienia fabrycznego, uzupełniania tych fabryk w drodze penetracji bliższych i dalszych okolic w niezbędne maszyny i urządzenia oraz surowce.

W ślad za powstawaniem przedsiębiorstw i rozpoczynaniem skromnej początkowo produkcji szło tworzenie komórek partyjnych. W czerwcu 1946 r. działało już w przemyśle 37 kół partyjnych PPR, w końcu tegoż roku 1949, Kół skupiając 7,5 tys. członków partii. Szybko wzrastająca liczba członków PPR stanowiła zatem znaczną siłę polityczną, co umożliwiało partii oddziaływanie na środowiska fabryczne i załogi na

rzecz realizacji programu odbudowy zakładów a następnie zapoczątkowania i rozwoju produkcji.

Już w 1946 r. i 1947 r. przedmiotem troski partii i utworzonych w instancjach powiatowych wydziałów przemysłu stały się sprawy jakości wyrobów, wydajności pracy, akcje doształcenia technicznego kadr różnych szczebli fabrycznej hierarchii zarządzania, inicjowanie racjonalizacji, czy wreszcie szeroki ruch współzawodnictwa — „wyścig pracy”. Były to drogi poszukiwania przez partię możliwości doraźnego, szybkiego zwiększenia rozmiarów produkcji, szerokiego wachlarza wyrobów, co miało niebagatelne znaczenie dla utrzymania równowagi rynkowej i stabilizacji życia w pierwszych powojennych latach. Poważną rolę odgrywała silna więź partii z załogami fabrycznymi, realizowana między innymi poprzez częste organizowanie spotkań z załogami. Spotkania te uzyskiwały miano narad wytwórczych.

Należy podkreślić, że organizowanie takich narad było nie tylko formą podnoszenia świadomości załóg, często o małym stażu robotniczym, ale przede wszystkim spełnianiem zasadniczej funkcji kierownictwa politycznego i administracyjnego socjalistycznego zakładu wobec robotników jako klasy rządzącej, polegającej na włączaniu załóg do współdecydowania o bieżących sprawach produkcyjnych, doraźnych i najbliższych kierunkach rozwoju przedsiębiorstwa. Do czasu powstania w 1957 r. instytucji Konferencji Samorządu Robotniczego, narady wytwórcze były podstawową formą więzi z załogami i najwyższym forum decydowania o sprawach załogi i wyrażania opinii załóg o sprawach zakładu.

W latach 1945—1949 została uruchomiona na Ziemi Lubuskiej podstawowa ilość zakładów przemysłowych. Był to dla naszego województwa ważny etap gospodarczego rozwoju. Zakłady, które utworzone zostały właśnie w tym pierwszym okresie odbudowy, a więc pierwszych dwóch latach powojennych (1945—1946) oraz w okresie planu trzyletniego (1947—1949) systematycznie powiększały swoje zdolności produkcyjne i przez wiele lat przesądzały o dynamice gospodarczej naszego regionu. Nie było w tym czasie zakładów budowanych od podstaw, a obiekty poprzemysłowe stanowiły jeszcze przez wiele lat zasadniczą bazę uprzemysłowienia Ziemi Lubuskiej.

Był to okres, w którym wykrystalizował się w każdym zakładzie trzon kadrowych robotników i nielicznej kadry dozoru technicznego, na których partia opierała realizację zadań związanych najpierw z odbudową, a później z dalszym rozwojem i podejmowaniem produkcji coraz bardziej skomplikowanych wyrobów.

O problematyce tej w materiałach IV Konferencji Wojewódzkiej PZPR (styczeń 1956 r.) czytamy: „Wraz z rozwojem naszego przemysłu

w walce z trudnościami na jakie napotykaliliśmy, wyrastali ludzie. Kiedy uruchamialiśmy fabryki; zaledwie niecałe 10 proc. załóg stanowili kadrowi robotnicy. Pozostała część robotników dopiero tutaj zaczęła pracować, zdobywać zawód, doświadczenie”.

Rezultaty, jakie w dziedzinie odbudowy i rozwoju przemysłu zostały osiągnięte na Ziemi Lubuskiej w ciągu niespełna pięciu lat władzy ludowej, należy zaliczyć do czołowych osiągnięć tego okresu.

Rok 1949, ostatni rok planu trzyletniego (1947—1949), stanowiący punkt wyjściowy do wielkiego skoku w rozwoju gospodarczym kraju, jakim był plan sześcioletni (1950—1955), zamykał się poważnym dorobkiem gospodarczym Ziemi Lubuskiej. O dorobku tym nie tylko świadczyły wzrastające rozmiary i wartość produkcji globalnej przemysłu.

Wymownym świadectwem osiągnięć w dziedzinie odbudowy gospodarczej była znaczna ilość zakładów przemysłowych, których potencjał wytwórczy stanowił podstawę do dalszego rozwoju gospodarczego województwa zielonogórskiego.

Odbudowane i uruchomione w latach 1945—1949 zakłady przemysłowe wywarły również zasadniczy wpływ na strukturę gałęziową przemysłu do dzisiejszego dnia włącznie. Ten pięcioletni okres odbudowy przemysłu ściśle związał nasz region z organizmem gospodarczym całego kraju.

1. Kierunki pracy instancji wojewódzkiej w przemyśle w latach 1950—1960

Niezwykle istotnym wydarzeniem dla dalszego rozwoju ekonomicznego Ziemi Lubuskiej było powołanie dla tego obszaru wojewódzkiego ośrodka administracyjnego i co się z tym wiązało, utworzenie wojewódzkich władz partyjnych. Podjęte w tej sprawie centralne decyzje miały dużą wymowę polityczną. Waga tego faktu tkwiła również w stworzeniu możliwości lepszego dostosowania pracy partyjnej do specyfiki Ziemi Lubuskiej, do stopnia rozwoju gospodarczego i zadań jakie wynikały z ówczesnego stanu istniejącej bazy wytwórczej.

Pierwsza Konferencja Wojewódzka, która odbywała swe obrady w dniach 14 i 15 października 1950 roku, pozytywnie oceniała dotychczasowy rozwój gospodarki Ziemi Lubuskiej. Udział przemysłu zielonogórskiego w produkcji krajowej był jednak wówczas jeszcze niski i wynosił 1,5 proc., natomiast udział ludności województwa w ogólnej liczbie mieszkańców Polski sięgał około 2,2 proc.

Do podstawowych gałęzi przemysłowych należały: przemysł metalo-

wy, włókienniczy, materiałów budowlanych i drzewny. Te gałęzie skupiły wtedy 80 proc. ogółu zatrudnionych w przemyśle.

Miarą postępującego uprzemysłowienia był też wzrost ludności miejskiej. Jeśli w 1946 r. ludność miejska województwa w jego późniejszych granicach administracyjnych wynosiła 119 tys. osób, co stanowiło 34,1 proc. ogółu mieszkańców (kraj 34,0 proc.), to już w 1950 roku liczba ludności miejskiej wzrosła do 208 tys. osób, a jej udział wzrósł do 37,1 proc. (kraj 36,9 proc.). Warto też podkreślić, że w 1950 roku w przemyśle ówczesnego województwa zielonogórskiego zatrudnienie wynosiło 50,9 tys. osób (2,48 proc. udziału całego przemysłu gospodarki narodowej), podczas gdy w kraju w całym przemyśle stan zatrudnienia osiągnął poziom 2.050 tys. osób.

Wraz z rozwojem przemysłu i wzrostem zatrudnienia w przemyśle województwa następował liczebny wzrost członków partii. Na blisko 35 tys. członków i kandydatów partii — bo tyle w roku 1950 liczyła wojewódzka organizacja partyjna — blisko 46 proc. stanowili robotnicy przemysłowi, a organizacje partyjne w zakładach przemysłowych były największą bazą oddziaływania partii.

I Konferencja sformułowała przed członkami partii dalsze zadania w dziedzinie ilościowego rozwoju produkcji, wzrostu wydajności pracy, podniesienia jakości wyrobów, przekroczenia planowanych zadań. Miało temu służyć inicjowanie przez członków partii współzawodnictwa pracy i rozwijanie ruchu racjonalizacji pracy. Członków partii reprezentujących przemysł metalowy Konferencja obarczyła trudnym zadaniem zrewidowania zaniżonych norm pracy i stworzenia organizacyjnych i technicznych warunków do wykonywania i przekroczenia nowych norm przez ogół zatrudnionych w przemyśle. Można przyjąć, że w poprzednich latach następował wzrost kwalifikacji zatrudnionych. Podniósł się też początkowo niski poziom organizacji produkcji. Można więc stwierdzić, że były przesłanki do ustalenia bardziej napiętych norm pracy. Tym niemniej zadanie rewizji norm pracy postawione przed organizacjami partyjnymi i członkami partii nie było zadaniem łatwym, tym bardziej że zmiana norm nie wiązała się z najbardziej wymiernym elementem normowania pracy, jakim jest zmiana wyposażenia technicznego. Ta część zadań świadczyła o wyraźnym przyjęciu przez wojewódzką instancję partyjną kierunku pracy mającego usprawnić działalność istniejących zakładów przemysłowych i wnieść do rozwoju przemysłu istotny aspekt zmian jakościowych.

Z punktu widzenia dalszego rozwoju województwa ważnym dorobkiem I Konferencji było nakreślenie perspektyw rozbudowy przemysłu, opartych na odcinkowych zadaniach dla naszego regionu zawartych w

planie sześcioletnim (1950—1955). Plan zakładał utworzenie dziesięciu nowych obiektów przemysłowych, które miały stać się czynnikiem rozpoczęcia zmian struktury gospodarczej w kierunku przekształcania województwa z rolniczego w przemysłowo-rolnicze.

W latach pięćdziesiątych, a szczególnie w pierwszej połowie tych lat, tempo powstawania nowych zakładów na bazie istniejącego, a jeszcze nie wykorzystanych obiektów przemysłowych było już jednak znacznie wolniejsze niż w poprzednim okresie.

Złożyło się na to szereg przyczyn. Należy między innymi wziąć pod uwagę fakt zmniejszonego dopływu ludności z innych terenów. Zasoby mieszkaniowe zostały już w zasadzie zagospodarowane. Dalsze wchłanianie ludności spoza Ziemi Lubuskiej, jeśli weźmie się pod uwagę wysoki stopień zniszczeń miast w wyniku działań wojennych, wymagało znacznych nakładów na remonty mieszkań i budowę nowych. Poza tym lista obiektów, których produkcyjne wykorzystanie było możliwe przy pomocy stosunkowo niskich nakładów, też już była wyczerpana. Pozostałe obiekty wymagały poważniejszych ośrodków adaptacyjnych i nowego wyposażenia maszynowego, a więc środków inwestycyjnych i ich rzeczowego pokrycia w postaci konkretnych maszyn i urządzeń.

Maszyn nadających się do remontu lub maszyn zdemontowanych, nie włączonych do produkcji, tj. takich, które w pierwszych powojennych latach stanowiły podstawę uruchamiania zakładów, też już w tym czasie nie było.

Warto przypomnieć, że był to okres realizacji planu sześcioletniego (lata 1950—1955), w którym środki inwestycyjne w znacznej swej części były przeznaczone na rozwój przemysłu ciężkiego, rozwój bazy surowcowej i energetycznej, a w mniejszym stopniu na przemysł przetwórczy, przeważający w regionie lubuskim.

Pewna część pomieszczeń przemysłowych, których nie można było wykorzystać na cele przemysłowe, została przeznaczona na magazyny różnych instytucji handlowych, magazyny zbożowe, magazyny urzędu rezerw państwowych itp. Przywrócenie im ich pierwotnego, przemysłowego charakteru było już w tej sytuacji trudniejsze, bo łączyło się nie tylko z nakładami na adaptację, ale i na budowę zastępczej powierzchni magazynowej.

W późniejszym okresie do trudności związanych z przemysłowym wykorzystaniem byłych fabrycznych obiektów doszły zaostrzone wymagania z zakresu higieny i bezpieczeństwa pracy, podrażające koszty adaptacji, a także wymagania określone technologią, które narzucały konieczność dość istotnego przeprojektowania budowlanego. Były to bowiem w wielu przypadkach pomieszczenia stare, nie dostosowane gabarytami

pomieszczeń do współczesnych wymogów nowego wyposażenia technicznego i warunków technologicznych.

Mimo tych czynników wpływających hamująco na tempo powstawania nowych zakładów w oparciu o istniejące obiekty fabryczne, problem ich racjonalnego wykorzystania pozostał na wiele lat aktualny i stanowił potencjalną rezerwę dalszego uprzemysłowienia Ziemi Lubuskiej, wyraźnie dostrzeganą zarówno przez partyjne instancje powiatowe jak i przez Komitet Wojewódzki.

Kolejna II Konferencja odbywająca się w dniach 9 i 10 czerwca 1953 r., a więc w połowie realizacji planu sześcioletniego, podsumowując dorobek gospodarczy od 1950 r. mogła zaliczyć już do wybitnych osiągnięć w procesie uprzemysłowienia województwa odbudowę i uruchomienie produkcji w obecnie największym zakładzie przemysłowym województwa i jednym z największych w kraju — gorzowskim STILO-NIE, powstanie Lubuskich Zakładów Termotechnicznych w Świebodzinie, uruchomienie Elektrowni DYCHÓW, oraz rozbudowę zielonogórskiego ZASTALU, Gorzowskich Zakładów Mechanicznych i nowosolskiego DOZAMETU. Przystąpiono też do odbudowy Kostrzyńskiej Fabryki Celulozy i Papieru. Były to jednak prace o charakterze zabezpieczającym istniejące obiekty.

Charakterystyczną treścią pracy partyjnej tego okresu były podjęte przez organizacje partyjne zakładów przedsięwzięcia, zmierzające do obniżenia kosztów materiałowych produkcji znanych pod hasłem „Akcji O”. Zmierały one do włączenia załóg nie tylko do poszukiwania metod bezpośredniego zmniejszenia ilości zużywanych surowców i materiałów, stosowania surowców tańszych, zastępczych, ale także do zmniejszenia ilości braków produkcyjnych, które były przejawem marnotrawstwa surowcowego. W przedsiębiorstwach tych propagandowe oddziaływanie partii spletało się z wieloma organizacyjnymi usprawnieniami w gospodarce surowcowej poszczególnych zakładów.

Bardziej dojrzałą i jakościowo wyższą formą dążenia do poprawy ekonomicznej strony działalności przedsiębiorstw, dostosowaną do wymogów rozwoju gospodarczego, do warunków technicznych i kadrowych, były zainicjowane przez partię konferencje partyjno-ekonomiczne. Konferencje te, przygotowane przez szeroki aktyw partyjno-gospodarczy zakładów, przyjmowały szczegółowe programy przedsięwzięć techniczno-organizacyjnych, których realizacja miała zapewnić istotne obniżenie kosztów produkcji. Partia poczęła inicjować dążenie do jakościowych zmian, polegających na wiązaniu zadań ilościowych z określonymi nakładami środków rzeczowych i finansowych. Partia postawiła zadanie podniesienia efektywności nakładów przeznaczonych na przemysł, czemu

miało służyć szersze posługiwanie się w każdym zakładzie rachunkiem ekonomicznym i zbliżenie załóg do złożonej problematyki efektywności gospodarowania.

Na duże znaczenie gospodarcze konferencji partyjno-ekonomicznych dla poprawy efektywności produkcyjnej działalności lubuskiego przemysłu wskazywała w swych dokumentach III Konferencja Województwa (16 i 17 października 1954 r.). Kierowało to uwagę organizacji partyjnych, działających w przemyśle, na podjęcie organizacyjnych przygotowań do tych konferencji. Na 1955 rok przypada największa liczba przeprowadzonych w przemyśle kluczowym i drobnym konferencji poświęconych ważnej sprawie efektywności. Podobne konferencje odbyły się również w przedsiębiorstwach budowlanych, transportowych i handlu.

Rok 1954, a dla województwa zielonogórskiego rok 1955, był okresem bilansowania dorobku dziesięciolecia władzy ludowej i pięciolecia istnienia wojewódzkiej instancji. Druga połowa dziesięcioletniego wladania Ziemią Lubuską zapisała się dalszymi osiągnięciami gospodarczymi. W dziedzinie przemysłu nastąpił w tym czasie znaczny rozwój bardziej dynamiczny niż na terenie pozostałych Ziem Zachodnich i Północnych, przewyższający też tempo rozwoju jaki miał miejsce wtedy w całym kraju.

Ilustracją zmian w rozwoju przemysłu jest następujące zestawienie ukazujące dynamikę produkcji przemysłowej w procentach:

	1949 r.	1955 r.
Polska	100	270,3
Województwa zachodnie i północne	100	275,3
Województwo zielonogórskie	100	316,6

Źródło: *Rozwój gospodarczy Ziem Zachodnich i Północnych*. PWE 1962. s. 121.

Stosunkowo szybki rozwój produkcji przemysłowej wpłynął na zwiększenie udziału województwa w produkcji globalnej Polski przy jednoczesnym nieznacznym spadku udziału zatrudnienia, co wynikało z nieco wolniejszego tempa przyrostu zatrudnienia w przemyśle województwa niż to miało miejsce w kraju. Np. jeśli przyjąć 1950 rok za 100, to w kraju zatrudnienie w przemyśle wzrosło o 34,7 proc., podczas gdy w województwie tylko o 25,0 proc.

Procentowy udział województwa w produkcji globalnej i zatrudnieniu w przemyśle kraju w latach 1950 i 1955 przedstawia poniższe zestawienie:

	1950 r.	1955 r.
Produkcja globalna	1,5	1,8
Zatrudnienie	2,3	2,2

Źródło: *Spis przemysłowy GUS 1968, Zeszyt 38*.

Obok tych pozytywnych osiągnięć istniały też wyraźnie dostrzeżone przez instancję wojewódzką ujemne zjawiska, towarzyszące przedstawionemu wyżej szybkiemu rozwojowi produkcji. Wyrażały się one w niejednokrotnie niskim poziomie jakości wyrobów poszczególnych przedsiębiorstw i znacznych odchyleniach od planowanej rytmiki wykonywania zadań produkcyjnych.

W materiałach wspomnianej już III Konferencji obradującej u schyłku 1954 r. ostrej krytyce poddana została działalność przemysłu terenowego, w którym narastały remanenty wyrobów złej jakości. W uchwale tej Konferencji dużo miejsca poświęcono przemysłowi wełniarskiemu, przed którym Konferencja postawiła zadanie radykalnej poprawy jakości produkowanych tkanin. Ze względu na pilne potrzeby związane z mechanizacją rolnictwa Konferencja imiennie zwróciła uwagę załogom Sulęcińskiej Fabryki Sprzętu Rolniczego, Dolnośląskim Zakładom Metalurgicznym w Nowej Soli i Zakładom Mechanicznym w Gorzowie na konieczność natychmiastowej poprawy jakości wyrobów i rytmicznego wykonywania zadań w planowanych asortymentach maszyn rolniczych i części zamiennych dla rolnictwa. Nie trzeba dodawać, że taka forma bezpośredniego zwrócenia uwagi przez Konferencję wymienionym załogom była z jednej strony wyrazem rangi nadanej zakładom dostarczającym rolnictwu sprzęt i maszyny, a z drugiej stanowiła określenie zadań dla instancji powiatowych i organizacji partyjnych tych zakładów. Obok dokumentów wysokiej rangi, jakimi były uchwały kolejnych konferencji wojewódzkich, wytyczające główne kierunki pracy partyjnej, istotne, bardziej szczegółowe zadania w dziedzinie przemysłu w latach 1950—1955 były formułowane przed instancjami powiatowymi i organizacjami partyjnymi przez poszczególne plenarne posiedzenia wojewódzkiej instancji partyjnej.

Koncentrowały się one głównie na następujących problemach:

- odpowiednim rozmieszczeniu członków partii w poszczególnych oddziałach produkcyjnych i ważniejszych węzłach produkcyjnych zakładów. Było to traktowane jako jeden ze środków skutecznego oddziaływania mobilizacyjnego na pełne wykonanie zadań przyjętych w Planie 6-letnim;
- rytmicznym wykonywaniu planów produkcyjnych przez wszystkie zakłady przemysłowe województwa;
- zwiększeniu stopnia wykorzystania posiadanego technicznego potencjału produkcyjnego przemysłu poprzez zmniejszanie awarii, zwiększanie zmienowości pracy, szczególnie w przemyśle maszynowym;
- usprawnieniu normowania pracy i zwiększaniu udziału robót zakorodowanych;

- upowszechnianiu nowatorskich metod pracy (zwiększenie liczby obsługiwanych maszyn, wprowadzanie szybkościowej metody okróbki skrawaniem itp.) i rozwoju socjalistycznego współzawodnictwa pracy;
- obniżeniu kosztów materiałowych i oszczędności metali kolorowych;
- zwiększeniu produkcji typu rynkowego oraz produkcji na zaopatrzenie rolnictwa. Zadanie to było adresowane do państwowego i spółdzielczego przemysłu drobnego, a także do przemysłu kluczowego, który na ten cel miał wykorzystać wolne moce produkcyjne.

Jakkolwiek rolnictwo i inne działy gospodarki narodowej odgrywały poważną rolę i zawsze będą zajmowały niepoślednie miejsce w gospodarce województwa, to jednak po analizie dokumentów partyjnych z drugiej połowy lat pięćdziesiątych wynika, że wojewódzkie władze partyjne wiązały przyszłościowy charakter Ziemi Lubuskiej z intensywnym rozwojem przemysłu i z nim łączyły podstawowe przemiany gospodarcze i społeczne. Dowodem przyjęcia takich koncepcji rozwojowych było rozszerzanie problematyki przemysłowej zarówno w najważniejszych dokumentach partyjnych instancji, jakimi są materiały z konferencji wojewódzkich, jak i zwiększenie częstotliwości problematyki przemysłowej na odbywanych plenarnych posiedzeniach Komitetu Wojewódzkiego i problemowych posiedzeniach egzekutyw KW.

W referacie IV Konferencji Wojewódzkiej (21—22 stycznia 1956), przy omawianiu zadań związanych z realizacją pięcioletniego planu rozwoju województwa na lata 1956—1960, wskazywano na konieczność nowego podejścia do przygotowywania planów pięcioletnich przez zakłady przemysłowe, polegającego na opracowaniu przez załogi własnych kontrplanów w stosunku do dyrektyw zjednoczeń, uwzględniających lepsze wykorzystanie mocy produkcyjnych. W materiałach Konferencji znalazła się ostra krytyka organizacji partyjnych tych zakładów, w których ograniczano pracę nad przygotowaniem wieloletniego planu rozwoju zakładu tylko do rozpracowania odgórnych wskaźników i ich popularyzacji wśród załogi.

Nowe podejście do metody ustalania zadań planu wieloletniego zarządzające kierownictw politycznych i gospodarczych zakładów samodzielnych inicjatyw miało ważne znaczenie dla przyszłego rozwoju przemysłu. Było to wyrazem włączenia regionalnych mechanizmów rozwoju gospodarczego do centralnego planowania i w efekcie wyboru trafniejszych kierunków rozwoju poszczególnych przedsiębiorstw i całego przemysłu lubuskiego.

Poszukując ekonomicznie uzasadnionych dróg dalszego rozwoju przemysłu. Konferencja wystąpiła z wnioskiem ponownego rozpatrzenia mo-

żliwości uruchomienia produkcji w nieczynnych obiektach przemysłowych. W referacie wymienia się 24 takie obiekty, przy czym stwierdza się, że *wykorzystanie tych obiektów przyniesie gospodarce narodowej wielomilionowe oszczędności na inwestycjach i materiałach budowlanych.*

Propozycje te nie były jednak należycie doceniane przez władze centralne, o czym może świadczyć następujący fragment referatu: *Nie możemy się jednak pogodzić ze stanowiskiem Komisji Rządowej, która wyraża negatywny stosunek do uruchomienia obiektów w Lesznie Górnym i Łęknicy, ponieważ w Lesznie Górnym nadal niszczyć będzie nie tylko obiekt fabryczny, ale i duże osiedle mieszkaniowe. Uruchomienie obiektu w Łęknicy ma ponadto duże znaczenie polityczne, gdyż znajduje się on w mieście położonym nad samą granicą z NRD.*

W wyniku uporczywych starań instancji wojewódzkiej udało się doprowadzić do odbudowy tych zakładów i od początku lat sześćdziesiątych uruchomiono garbarnie skór w Lesznie Górnym i Zakład Ceramiczny w Łęknicy. Warto przy tej okazji podkreślić, że zapoczątkowanie produkcji w Garbarni w Lesznie Górnym i podjęcie produkcji w tym samym okresie w Gubińskich Zakładach Obuwia oznaczało powstanie nowej branży przemysłu lekkiego w województwie — przemysłu skórza-no-obuwniczego.

Instancja zajmowała się również rozwojem istniejących już w województwie branż przemysłowych, mających szczególnie sprzyjające warunki lokalne, bądź to ze względu na istniejące doświadczenia załóg i względnie duże nasycenie kadry technicznej, bądź też ze względów na zasoby surowcowe lub istniejące powierzchnie produkcyjne. W grudniu 1955 roku w dokumencie opracowanym przez zespół specjalistów, skierowanym do Komitetu Centralnego PZPR i Rządu. Komitet Wojewódzki wskazywał na możliwość zwiększenia produkcji odlewów o 40 tys. ton, co w stosunku do istniejącej wielkości produkcji oznaczało wzrost o ponad 100 proc. W czerwcu 1956 r. Egzekutywa Komitetu Wojewódzkiego wystąpiła do władz centralnych, w oparciu o opinię aktywu partyjno-gospodarczego i technicznego przemysłu materiałów budowlanych, z postulatami dalszego rozwoju tego przemysłu na Ziemi Lubuskiej. W miesiąc później na Plenarnym Posiedzeniu KW, po szerokiej dyskusji, została przyjęta uchwała nakreślająca kierunki rozwoju przemysłu terenowego, spółdzielczości pracy i rzemiosła.

Jednym z elementów składowych dalszego rozwoju przemysłu i pełnego wykorzystania przeznaczonych na ten cel środków inwestycyjnych było zabezpieczenie odpowiednich mocy przerobowych przedsiębiorstw budowlanych, zdolnych do podjęcia robót o charakterze adaptacyjnym i modernizacyjnym w obiektach, w których według koncepcji władz

wojewódzkich można było względnie niskimi nakładami uruchomić produkcję przemysłową. Problem ten był dostrzegany przez instancję jezzczew 1956 roku, stąd też wypłynął wniosek utworzenia w województwie sieci własnych przedsiębiorstw budowlanych i podniesienia poznańskiego zarządu budowlanego do rangi zielonogórskiego zjednoczenia, co jednak, jak stwierdza referat na IV Konferencję Wojewódzką, „nie znajduje zrozumienia w Ministerstwie Budownictwa”. Należy w tym miejscu podkreślić, że postulat ten został zrealizowany w 1962 roku.

W latach 1956—1960 instancja koncentrowała szczególną uwagę na intensywnej rozbudowie zakładów i adaptacji dla celów produkcyjnych nieczynnych dotąd obiektów fabrycznych. W tych latach uruchomiono 12 nowych przedsiębiorstw i zakładów przemysłu kluczowego i 11 obiektów przemysłu terenowego. Rozpoczęły działalność produkcyjną między innymi: Kostrzyńska Fabryka Celulozy i Papieru (1958 rok), Zakłady Tkanin Dekoracyjnych w Żarach (1959 r.), Zakłady Tkanin Technicznych w Iłowie Żagańskiej (1959), Słubickie Zakłady Odzieżowe (1957 r.), Gubińskie Zakłady Przemysłu Odzieżowego (1957 r.). W przemyśle terenowym uruchomiono produkcję w Zakładzie Drzewnym w Szprotawie (1956 r.), Przetwórni Owocowo-Warzywnej w Głogowie (1957 r.), Zakładach Metalowych w Krośnie (1958 r.) i Przetwórni Owocowo-Warzywnej w Drezdenku (1956 r.).

Ten znaczny przyrost zdolności wytwórczych zdecydował o wysokiej dynamice produkcji lubuskiego przemysłu osiągniętej w latach 1950—1960. Tempo przyrostu produkcji w tym czasie osiągane w kraju i w województwie wyraźnie różniło się na korzyść przemysłu zielonogórskiego.

Dynamikę produkcji globalnej przemysłu w latach 1950—1960 w procentach obrazuje niżej zamieszczone zestawienie:

	1950 r.	1955 r.	1960 r.
Województwo	100	237,9	506,3
Kraj	100	211,6	337,7

Źródło: *Przekroje Terenowe GUS 1967*, s. 232.

Referat na VII Konferencję Wojewódzką (19—20 grudnia 1959), stwierdza, że „wysoki przyrost produkcji w porównaniu ze wskaźnikami krajowymi potwierdza dużą efektywność nakładów inwestycyjnych poniesionych w zakładach do niedawna nieczynnych lub w małej części wykorzystywanych”. Szybki rozwój przemysłu w województwie wiązał się z wysoką dynamiką zatrudnienia w przemyśle, też o wiele wyższą niż odpowiednie liczby przedstawiające to zjawisko w skali przemysłu całej gospodarki narodowej.

Dynamika zatrudnienia w przemyśle w latach 1950—60 ilustrują następujące wskaźniki procentowe

	1950 r.	1955 r.	1960 r.
Województwo	100	125,0	160,8
Kraj	100	131,8	146,8

Źródło: *Przekroje Terenowe GUS 1967*, s. 232, *Mały Rocznik Statystyczny 1967* s. 97.

W tym czasie zatrudnienie w przemyśle w liczbach absolutnych wzrosło z 45 tys. osób w 1950 r. do 58 tys. osób w r. 1955 i 75,1 tys. osób w 1960 r. Przyjmując za podstawę rok 1955, procentowa dynamika zatrudnienia w przemyśle województwa w 1960 r. wynosiła 212,8 proc. W tym samym czasie dynamika dla przemysłu całej gospodarki narodowej wyrażała się liczbą 110,7 proc. (wzrost z 2.662 tys. osób w 1955 r. do 2.949 tys. osób w 1960 r.). Rozwój przemysłu, jako podstawowy nośnik wzrostu gospodarczego województwa, niósł za sobą zwiększenie się liczby mieszkańców województwa i systematyczny wzrost udziału mieszkańców miast w ogólnym stanie mieszkańców. Ilustrują to zjawisko następujące liczby:

Lata	Liczba mieszkańców wojew. ogółem w tys. osób	Udział ludności miejskiej w procentach
1950	561	37,1
1955	678	42,2
1960	793	48,2

Źródło: *Przekroje Terenowe GUS 1967* str. 292

Konferencja Partyjna odbywająca się w grudniu 1959 r. pozytywnie oceniła efekty gospodarcze ostatnich lat. W podstawowym dokumencie Konferencji czytamy: *Potwierdza to dotychczasowe wyniki pracy naszego przemysłu, zwłaszcza przyrost produkcji w porównaniu ze wskaźnikami krajowymi, potwierdza to duża efektywność nakładów inwestycyjnych poczynionych w zakładach, do niedawna nieczynnych lub w małej części wykorzystanych, potwierdza to wreszcie — co jest najistotniejsze — zmiana oblicza wielu miast i miasteczek, zwłaszcza nadgranicznych, w których zapoczątkowany został trwały proces stabilizacji*”.

Trzeba jednak podkreślić, że na tle dotychczasowego rozwoju województwa wystąpiło zjawisko nowe — bariera zatrudnienia. Wyłonił się brak wolnych rąk do pracy w grupie mężczyzn, przy jednoczesnym wy-

stępowaniu w wielu miejscowościach nadwyżki w grupie kobiet. Problem ten zasygnalizowany w dokumentach partyjnych na plenum KW w marcu 1958 r., został następnie potwierdzony przez Plenum KW w listopadzie 1959 r. Na ten istotny element z punktu widzenia dalszego rozwoju województwa jak i polityki socjalnej zwróciła uwagę również Konferencja Partyjna w grudniu 1959 r.

Analizując okres działalności partyjnej do 1960 r. można stwierdzić, że zielonogórska wojewódzka organizacja partyjna włożyła dużo wysiłku organizacyjnego i inspiratorskiego w spełnianie swej kierowniczej funkcji w dziedzinie rozwoju przemysłu na Ziemi Lubuskiej. W takim stopniu, w jakim było to możliwe w ówczesnych warunkach, w drodze partyjnego oddziaływania wykorzystwała swój wpływ na załogi przedsiębiorstw przemysłowych, które podejmowały coraz trudniejsze zadania. W ślad za tym sukcesywnie następowały w przemyśle zmiany typu jakościowego, wyrażające się tak w szybkim ilościowym wzroście produkcji, jak i systematycznym podnoszeniu jakości produkcji, wydajności pracy, zmianach w organizacji produkcji i efektach ekonomicznych.

Wśród członków partii nastąpił wzrost udziału członków i przedstawicieli kadry technicznej. Np. wśród 1.124 pracowników umysłowych, którzy wstąpili do partii w latach 1958—59 większość stanowili inżynierowie, technicy i inni specjaliści. Wzrósł też udział członków partii w Radach Robotniczych zakładów.

Były to polityczne aktywa, które pozwoliły w latach 60-tych podjąć nowe, wyższej rangi zadania w dziedzinie rozwoju przemysłu.

2. Działalność wojewódzkiej instancji partyjnej w dziedzinie przemysłu w latach 1960—1970.

Lata 1960—1965 to okres realizacji kierunków rozwoju gospodarczego Ziemi Lubuskiej, przyjętych w grudniu 1959 r. przez VII Konferencję Wojewódzką oraz zadań związanych z usprawnieniem działalności przemysłu i innych dziedzin gospodarki, przyjętych przez VIII Konferencję Wojewódzką w 1962 roku, IX Konferencję w 1964 oraz kolejne Konferencje odbywające się w tej dekadzie lat. Dużą wagę dla problematyki przemian jakościowych w lubuskim przemyśle, miały również plenarne posiedzenia tematycznie związane z działalnością partii w tym dziale gospodarki narodowej województwa (patrz załącznik Nr 1).

Lata te charakteryzowały się silnym wzrostem produkcji przemysłowej, nienotowanym dotąd rozwojem produkcji przeznaczanej na eksport, znacznym rozszerzeniem asortymentów produkowanych wyrobów prze-

mysłowych, zasadniczym unowocześnieniem wyrobów i postępem techniczno-ekonomicznym.

VII Konferencja, aprobując kierunki rozwoju gospodarczego na lata 1961—1965 przedstawione w referacie oraz w programie rozwoju stanowiącym odrębny dokument doręczony wszystkim delegatom, wskazała jednocześnie na to, że *przyrost produkcji przemysłowej ma być osiągnięty głównie w wyniku modernizacji parku maszynowego i urzędzeń, wzrostu wydajności pracy, oraz poprzez maksymalne wykorzystanie rezerw produkcyjnych.*

Powodzenie realizacji wytyczonych w tym wieloletnim planie zadań dla przemysłu, Konferencja upatrywała w następujących elementach:

- w aktywnej, rozumnej pracy organizacji partyjnych i kierowanych przez nie samorządów robotniczych,
- właściwemu poziomowi pracy kierowniczego aparatu gospodarczego,
- w odpowiednim nasyceniu ogniw gospodarczych wysokokwalifikowanymi kadrami technicznymi i ekonomicznymi,
- w poziomie załóg robotniczych, ich kwalifikacji zawodowych i przygotowania politycznego.

Wokół realizacji tych zadań rozwijana była działalność instancji i organizacji partyjnych w przemyśle.

Na jednym z pierwszych posiedzeń (29 II 1960 r.) ówczesnej kadencji Plenum Komitetu Wojewódzkiego podjęło uchwałę o zadaniach wojewódzkiej organizacji w dziedzinie postępu technicznego, a na kolejnym posiedzeniu (26 VII 1960 r.) Plenum dokonało szczegółowej oceny stanu techniki i postępu technicznego w przemyśle i transporcie województwa.

Wytyczanie przez instancję kierunków modernizacji technicznej bazy wytwórczej lubuskiego przemysłu miało w tym okresie istotne znaczenie z punktu widzenia rozdziału środków na poszczególne składniki planu inwestycyjnego w przedsiębiorstwach i takiego ich wykorzystania, który zapewniłby dalszy dynamiczny wzrost produkcji. Na tło tych zamierzeń nałożyły się zadania wynikające z V Plenum KC PZPR (1960 r.), które wobec już ustalonych wielkości nakładów inwestycyjnych na lata 1961—65, podjęło temat rewizji dotychczasowych zamierzeń inwestycyjnych pod kątem celowości utrzymania w planie poszczególnych tematów lub potaniaenia określonych planowanych przedsięwzięć.

Wytyczone zadania miały na celu osiągnięcie najbardziej efektywnych rozwiązań i przy zaabsorbowaniu niższych niż planowano środków, uzyskać takie same bądź zbliżone cele. Nadrzędnym motywem gospodarczym w skali państwa było wygospodarowanie kwoty około 10—15 mld. zł. na dodatkowe inwestycje przeznaczone na rozbudowę bazy

surowcowej, rozwój inwestycji proeksportowych oraz na rolnictwo. Myślą przewodnią pracy organizacyjnej wokół realizacji tego zadania nie była idea prostego cięcia planowanych w skali resortów, branż, czy zakładów środków inwestycyjnych, dla umożliwienia dokonania przegrupowania w skali gospodarki ale wyrobienia wśród kadry gospodarczej nowego podejścia do zasad gospodarowania środkami rozwojowymi. Ponieważ dochód narodowy systematycznie wzrastał, w tym także jego część przeznaczona na inwestycje, właściwy sposób gospodarowania środkami inwestycyjnymi miał swój doraźny i perspektywiczny charakter.

Plenum Komitetu Wojewódzkiego z 3 listopada 1960 r. oceniła przebieg realizacji Uchwał V Plenum KC PZPR w gospodarce województwa, a szczególnie w przemyśle. Powołany przez KW PZPR na szczeblu wojewódzkim 170 osobowy zespół, składający się ze specjalistów techniczno-ekonomicznych różnych specjalności, wspólnie z zakładowymi zespołami, w ciągu wielomiesięcznej działalności doprowadził w wielu wypadkach do przyjęcia innych, tańszych rozwiązań niż zakładał to plan inwestycyjny, ujawnił szereg przypadków rozrzutności środków inwestycyjnych, zaproponował inne rozwiązania techniczno-technologiczne. Spora część tematów inwestycyjnych przyjęta do programów zakładowych zyskała pełną aprobatę Zespołu. Pewna ich część została wzbogacona o dodatkowe elementy rozwiązujące bardziej kompleksowo i perspektywicznie problematykę technicznego rozwoju, często przy niewielkich dodatkowych nakładach.

Miarą efektów pracy wszystkich zespołów działających w województwie było nie tylko przyjęcie przez poszczególne zakłady bardziej trafnych rozwiązań, ale wniesienie większego doświadczenia i wiedzy w złożoną problematykę procesu inwestowania do aktywów zakładowego, kadry technicznej i kierowniczej. Wagę tego można docenić w kontekście perspektywy w przemianach technicznych, jakie miały się dokonywać w latach 60-tych, jako nieodzownego programu przechodzenia gospodarki przemysłowej z ekstensywnej na intensywne drogi rozwoju. W celu bardziej skutecznego oddziaływania na problematykę trafnego dozbierania technicznego zakładów i modernizacji, powołana została przy KW Komisja d/s Postępu Technicznego.

W ramach tej komisji działał również powołany przez Egzekutywę KW zespół d/s wprowadzenia w przemyśle elektromaszynowym norm technicznie uzasadnionych. Zespół ten skupiający wielu specjalistów, obok kontroli prac przygotowawczych, stanowiących warunek wprowadzenia nowych norm w poszczególnych zakładach, inicjował usprawnienia z zakresu technicznego przygotowania produkcji i organizacji pracy i produkcji. Udzielał też instancjom powiatowym i organizacjom par-

tyjnym pomocy i wskazówek, dotyczących form pracy politycznej wśród załóg zakładów przechodzących na techniczne normy pracy. Było to trudne zadanie polityczne, gdyż wprowadzanie nowych norm wiązało się ze znacznym podniesieniem wydajności pracy często bez doraźnego ekwiwalentu płacowego, a także z przesunięciem proporcji płacowych wewnątrz zakładów, co łączyło się z okresowym obniżeniem płac niektórych grup robotników. Do końca 1961 roku we wszystkich zakładach ówczesnego Ministerstwa Przemysłu Ciężkiego zostały wprowadzone normy technicznie uzasadnione oraz nowe stawki.

Dziś z perspektywy wielu lat możemy stwierdzić, że wprowadzenie norm technicznie uzasadnionych było tym etapem porządkowania przemysłu, który w latach późniejszych pozwolił po IV Zjeździe Komitetu Centralnego (1964 r.) na postawienie daleko wyższych zadań związanych z podniesieniem jakości i poziomu technicznego produkowanych wyrobów oraz z usprawnieniem planowania warsztatowego i organizacją produkcji.

Komitet Wojewódzki przywiązywał zawsze dużą wagę do rozwoju produkcji i dostaw eksportowych z lubuskiego przemysłu. Zainteresowanie instancji i organizacji problematyką eksportu szczególnie wzrosło po podjęciu w czerwcu 1960 r. przez Biuro Polityczne Uchwały w sprawie usprawnienia działalności handlu zagranicznego i aktywizacji produkcji eksportowej. Instancja wojewódzka uznała, że główny kierunek pracy partyjnej w dziedzinie rozwoju produkcji przeznaczanej na rynki zagraniczne polega na wyjaśnianiu wszystkim działaczom politycznym i gospodarczym, samorządom robotniczym i załogom, znaczenie rozwoju eksportu i szerszego udziału Polski do międzynarodowego podziału pracy dla gospodarki narodowej. W pracy polityczno-wyjaśniającej instancja wskazywała na związek, jaki istnieje między wzrostem produkcji eksportowej, a podniesieniem jakości wyrobów i rozszerzaniem listy wyrobów oferowanych poszczególnym centralom handlu zagranicznego.

Efektem tej pracy był systematyczny wzrost produkcji eksportowej i stałe zwiększenie się liczby zakładów eksportujących.

Poziam rozwoju przemysłu i rozwojowy charakter naszej gospodarki oraz związana z tym konieczność zwiększenia importu surowców dla przemysłu przetwórczego oraz importu dóbr inwestycyjnych określiły zadania dalszego rozwoju eksportu.

Biuro Polityczne podjęło w tej sprawie w lutym 1962 r. następną uchwałę, która obok oceny stanu realizacji poprzedniej uchwały (z czerwca 1960 r.) wytyczyła nowe zadania. Komitet Wojewódzki realizując tę uchwałę oraz wytyczne VIII Konferencji Wojewódzkiej (marzec 1962 r.) powołał Komisję do spraw Eksportu.

Komisja ta skupiała swoją działalność na ujawnianiu rezerw wzrostu produkcji wyrobów w wykonaniu eksportowym, na kontroli i analizie wywiązywania się przedsiębiorstw z nałożonych zadań eksportowych. W celu rozszerzenia eksportu i lepszego dostosowania wyrobów do wymagań zagranicznych odbiorców, Komisja była inicjatorem i organizatorem spotkań przedstawicieli przedsiębiorstw dostarczających lub posiadających możliwość podjęcia dostaw eksportowych z przedstawicielami odpowiednich central handlu zagranicznego. Warto w tym miejscu podkreślić, że Wojewódzka Instancja partyjna była też inicjatorem powołania w Zielonej Górze Oddziału Polskiej Izby Handlu Zagranicznego. Stały rozwój eksportu i potencjalne możliwości dalszego zwiększania dostaw dla zagranicznych odbiorców w pełni uzasadniał powstanie zielonogórskiego Oddziału PIHZ.

Warto też w tym miejscu podkreślić, że problemom rozwoju eksportu, podnoszenia efektywności dostaw dla zagranicy poświęcone zostało plenarne posiedzenie Komitetu Wojewódzkiego w 1964 r. Możliwość rozszerzenia eksportu uszlachetnionych i opłacalnych wyrobów przemysłu rolno-spożywczego były też przedmiotem obrad Komitetu do spraw rolnictwa przy KW PZPR.

W wyniku tych przedsięwzięć oraz prowadzonej równolegle akcji szkoleniowej wzrosło doświadczenie załóg i kadry inżynieryjno-technicznej w produkcji wyrobów dostarczanych odbiorcom różnych stref geograficznych i klimatycznych.

Jakkolwiek stały wzrost sprzedaży dla zagranicznych odbiorców był ewidentnym osiągnięciem, to jednak niski jego udział w całkowitej sprzedaży wyrobów przemysłu, a także niski udział eksportu do strefy wolnodewizowej w całości dostaw eksportowych (co zwłaszcza odnosiło się do przemysłu ciężkiego i elektro-maszynowego) był negatywnie oceniony przez Wojewódzką Konferencję Partyjną (grudzień 1964 r.).

Wśród spraw, którymi zajmowała się instancja wojewódzka w połowie lat sześćdziesiątych, a szczególnie po IV Zjeździe Partii (1964 r.) poczesne miejsce przypada problematyce poprawy jakości i nowoczesności wyrobów lubuskiego przemysłu. Żądania stałego podnoszenia jakości wynikało z konieczności szybkiego zlikwidowania rozpiętości dzielącej nasz kraj od poziomu najbardziej rozwiniętych technicznie krajów.

Dużo uwagi instancja poświęcała zagadnieniom nowoczesności wyrobów produkowanych przez przemysł elektromaszynowy, który jak wiadomo — decyduje o poziomie technicznym całego przemysłu przetwórczego i określa jego jakościowy rozwój.

Problematyce jakości wyrobów instancja wojewódzka przeznaczyła w

1965 roku dwa plenarne posiedzenia. W czerwcu, podczas plenum na temat poprawy jakości i podniesienia nowoczesności wytyczone zostały zadania dla całego lubuskiego przemysłu. Zalecały one organizacjom partyjnym i kierownictwom przedsiębiorstw opracowanie zakładowych programów poprawy jakości i unowocześnianie produkcji na lata 1966—1970 r.

W listopadzie tego roku na plenarnym posiedzeniu Komitetu Wojewódzkiego został przyjęty program unowocześnienia i podniesienia poziomu technicznego wyrobów oraz rozwoju zaplecza technicznego wszystkich przedsiębiorstw przemysłu metalowego w województwie. Program ten był wynikiem wielomiesięcznej pracy szerokiego grona aktywu partyjnego, inżynieryjno-technicznego i ekonomicznego, przy dużym współudziale przedstawicieli centralnego zaplecza naukowotechnicznego poszczególnych branż oraz zjednoczeń.

Ich treść była omawiana i dyskutowana na sesjach Konferencji Samorządu Robotniczego i posiedzeniach organizacji partyjnych. Również niektóre instancje powiatowe jak np. w Gorzowie, Nowej Soli i Szprotawie wniosły pod obrady swych plenarnych posiedzeń problemy unowocześniania wyrobów w przemyśle ciężkim i elektromaszynowym.

Zgodnie z przyjętym przez Plenum KW programem, w 1970 roku 70 proc. wyrobów produkowanych przez ten przemysł miało charakteryzować się najwyższym poziomem technicznym, a udział wyrobów o średnim poziomie technicznym miał zmniejszyć się z 49 proc. w 1965 r. do 14,6 proc. w 1970 r.

Wyroby o przestarzałych konstrukcjach i parametrach eksploatacyjnych miały zostać wycofane z produkcji.

Waga tego programu polegała też na tym, że dał on orientację, na jakim etapie poziomu technicznego znajdował się przemysł elektro-maszynowy województwa.

Oceniając łącznie lata 1950—1965 w przemyśle województwa od strony efektów liczbowych, trzeba podkreślić, że wysoka dynamika jego rozwoju nie miała charakteru słabnącego.

Zjawisko to najlepiej ilustrują liczby w niżej zamieszczonej tabeli.

Dynamika produkcji przemysłowej w procentach

Lata	1950	1955	1960	1965
Województwo	100	237,9	506,3	831,9
Kraj	100	211,6	337,7	507,9

Podobnie przedstawiła się dynamika zielonogórskiego przemysłu w swym wycinku lat 1960—1965, co obrazuje następujące zestawienie liczbowe:

Lata	1960	1965
Województwo	100	164,3
Kraj	100	150,4

Źródło: *Rozwój społeczno-gospodarczy Polski Ludowej* GUS 1968 r. str. 150

Liczby te świadczą o utrzymywaniu się szybkiego procesu uprzemysławiania województwa już po okresie dużego nasilenia rozwoju przemysłu w województwie, związanego z odtwarzaniem mocy przemysłu w latach 50-tych. Warto podkreślić, że wyższą dynamikę przemysłową w latach 1960—65 wykazywały: miasto Warszawa (172,3 proc.), województwo warszawskie (191,6 proc.), rzeszowskie (182,0 proc.), lubelskie (167,5 proc.) i gdańskie (164,7 proc.).

Licząc wartość produkcji na jednego mieszkańca, nie oznaczało to jednak osiągnięcia takiego poziomu uprzemysłowienia województwa, który pozwoliłby na osiągnięcie poziomu krajowego. Poługując się tym miernikiem, można stwierdzić stały postęp w stopniu uprzemysłowienia. Jeżeli jeszcze w 1950 r. wartości produkcji na jednego mieszkańca województwa stanowiła 70,7 proc. poziomu średniej krajowej (dominacja starych ośrodków przemysłowych), to już w 1955 r. wzrosła do 73,5 proc., w 1960 — 89,8 proc., by zbliżyć się do 95,0 proc. w r. 1965.

Na układ tych liczb miał swój niewątpliwy wpływ większy niż przeciętnie w kraju udział ludności w wieku przedprodukcyjnym, jako konsekwencja jednego z najwyższych w kraju przyrostu naturalnego ludności w województwie w ciągu kilkunastu lat powojennych.

Jeżeli jednak uwzględnimy wielkość nakładów inwestycyjnych na jednego mieszkańca w województwie na tle tych nakładów w kraju, wtedy postęp w uprzemysłowieniu staje się bardziej wymowny. W latach 1951—1955 stanowiły one w województwie 64,7 proc. poziom średniokrajowego, w latach 1956—1960 wzrosły do 81,1 proc. i w latach 1961—1965 obniżyły się do 74,6 proc.

Można stwierdzić, że efekty partyjnej inspiracji, inicjatywy i organizacyjnych wokół spraw związanych z unowocześnieniem wyrobów przemysłu ciężkiego, maszynowego i elektrotechnicznego przyniosły oczekiwane rezultaty. Stały się istotnym wkładem przemysłu lubelskiego do rekonstrukcji o modernizacji technicznej przemysłu i innych dziedzin gospodarki, stwarzającym warunki do bardziej intensywnego rozwoju gospo-

darki. Stworzone zostały podstawy do dalszych, bardziej ambitnych zadań w dziedzinie rozwoju konstrukcji nowoczesnych maszyn i urządzeń. Były to realne, nowe przesłanki dla intensywnego rozwoju stwarzające ważny etap przechodzenia od intensywno-ilościowego do intensywno-jakościowego modelu gospodarki, w którym przemysł lubuski miał swój istotny wkład.

Omawiając ten okres w działalności wojewódzkiej organizacji partyjnej nie sposób przemilczeć dużego wysiłku jaki nakierowany był na utrzymanie aktywności samorządów robotniczych w zakładach przemysłowych i podniesienia ich rangi, jako współgospodarza zakładów. Nie brak podstaw formalno-prawnych jak i zakresu uprawnień stanowił o nie dość aktywnej działalności niektórych samorządów. Główne mankamenty polegały na przypadkach braku znajomości uprawnień samorządów, zarówno przez niektóre ich ogniwa jak i urzędników wyższej administracji przemysłu, pomijaniu Rad Robotniczych przy zmianach personalnych w kierownictwach przedsiębiorstw, zmianach uprzednio zatwierdzonych planów rocznych w trakcie jego realizacji z pominięciem samorządu. Te i inne przykłady przedstawione w dokumentach Plenum Komitetu Wojewódzkiego (5—6 marca 1964) świadczyły o lekceważeniu i niedocenieniu samorządu przez wyższe ogniwa administracji przemysłu.

Dostrzegane wtedy przez Komitet Wojewódzki słabości samorządu znalazły swoje odbicie w zadaniach jakie wspomniane Plenum sformułowało przed instancjami powiatowymi i organizacjami partyjnymi, działającymi w przemyśle i obarczyło je odpowiedzialnością za utrzymaniem wysokiej rangi samorządów robotniczych w zakładach.

Instancja wojewódzka widziała swój ścisły związek między aktywnością i odpowiednio silnym samorządem, a przemianami typu jakościowego, jakie miały być efektem przemysłu drugiej połowy lat 60-tych.

Równoległe z realizacją zadań związanych z unowocześnianiem wyrobów zapoczątkowanych w 1965 roku, zarysowywały się dysproporcje między rozwojem technicznym zakładów, wzrostem wyposażenia technicznego, a stanem organizacji pracy wyrażające się głównie w arytmiczności produkcji, znacznych stratach czasu wynikających z przesto-
jów na stanowiskach pracy, niedoskonałym planowaniu warsztatowym, niesprawnej kooperacji wewnątrzdziałowej i międzywydziałowej, wadliwej organizacji wielu stanowisk roboczych. Na konieczność usuwania tych ujemnych zjawisk, instancja wielokrotnie wskazywała przy okazji formułowania zadań związanych z doskonaleniem działalności przedsiębiorstw.

Jednak bezpośrednią inspiracją do szczegółowego zbadania przez Ko-

mitet Wojewódzki przyczyn małego postępu w doskonaleniu organizacji produkcji, oceny istniejącego poziomu organizacji i nakreślenia kierunków usprawnień w tym względzie stała się realizacja Uchwały VII Plenum KC PZPR z 1966 roku.

Problemy organizacji pracy zaczęły narastać w miarę rozwoju produkcji. Z mniejszymi rozmiarami produkcji i ograniczoną liczbą asortymentów wyrobów w pierwszym okresie industrializacji, metody zarządzania i organizacji produkcją były stosunkowo łatwe. Straty wynikłe u niedowładów organizacji były też stosunkowo niższe. W sytuacji rozwiniętego przemysłu wzrósł stopień trudności w prawidłowym organizowaniu pracy i produkcji, rosły też nieporównywalnie straty wynikłe z wadliwej organizacji. Przedstawiona na Plenum KW długookresowa analiza rytmiczności produkcji przemysłu maszynowego wskazała na fakt bardzo niskiego wykonywania zadań miesięcznych w pierwszych dekadach miesiąca w stosunku do upływu czasu i blisko 50 proc. spływu wyprodukowanych wyrobów w trzecich dekadach miesiąca.

Za tak wysoką arytmnią kryły się duże straty ekonomiczne, złe wykorzystanie posiadanego trwałego majątku produkcyjnego, nieracjonalna gospodarka zasobami ludzkimi i inne mankamenty np. związane z sukcesywnością dostaw wyrobów na rynek dóbr inwestycyjnych i konsumpcyjnych.

Powołane w wyniku zaleceń władz partyjnych Zakładowe Komisje Usprawnienia Produkcji włożyły nie mało wysiłku zarówno na etapie oceny stanu organizacji produkcji w zakładach, jak i wytyczenie kierunków prac nad wdrażaniem bardziej nowoczesnych metod sterowania produkcją i organizacji pracy począwszy od stanowisk roboczych, skończywszy na wydziałach produkcyjnych i ich wzajemnym współdziałaniu w zakładzie.

Komitet Wojewódzki nie dokonał wprowadzić głębszej oceny obciążenia pracowników administracji przedsiębiorstw przemysłowych pracą celową ale stwierdzono narastanie zjawiska stałego powiększenia kosztów zarządzania przemysłem.

Był to wyraźny sygnał o konieczności usprawnienia struktur organizacyjnych i odbiurokratyzowania zarządzania przemysłem.

Plenarne posiedzenia KW, które podjęło temat usprawnienia organizacji produkcji (kwiecień 1968 r.) i przyjęte na nim oceny prac Zakładowych Komisji oraz podjęte na tym plenum uchwały wskazywały na konieczność partyjnej kontroli nad realizacją programów i działań na rzecz ich wzbogacania o nowe rozwiązania. Ich realizacja, łącznie z wdrażaniem programów unowocześnienia wyrobów, stała się podstawą do przyjęcia w planach pięcioletnich (1971—1975) przedsiębiorstw inten-

sywnych form rozwoju zakładających jak nigdy dotąd wysoki udział wydajności pracy w przewidzianym wzroście produkcji i bardziej efektywne wykorzystanie majątku produkcyjnego.

Nieodzownym warunkiem rozwoju przemysłu było wykorzystanie planowanych na ten cel nakładów inwestycyjnych. Fakt dużego wzrostu nakładów w województwie przewidzianych na lata 1966—1970 w stosunku do lat 1961—1965 z 11,2 mld. zł. do poziomu 17,2 mld. zł. w tym prawie 50 proc. ich przeznaczenia na budowę przemysłu (dwukrotny wzrost w stosunku do lat 1961—1965) nadawał dużą rangę inwestycjom. Warunkiem wykorzystania tych środków i w konsekwencji zapewnienia wykonania zakładanych tytułów inwestycyjnych w przemyśle była odpowiednia sieć silnych przedsiębiorstw budowlanych. Problem ten był dostrzegany przez wojewódzkie władze partyjne. Stąd też w 1966 r. Plenum KW PZPR przyjęło program zwiększenia potencjału przedsiębiorstw budowlanych do 1970 roku, jako warunku zapewniającego rozwój przemysłu i całej gospodarki województwa. Na tym też Plenum zobowiązano Prezydium WRN do podjęcia starań o powołanie przy Wyższej Szkole Inżynierskiej w Zielonej Górze Wydziału Budownictwa. Wydział taki powstał w 1968 roku.

Tematyka rozwoju produkcji przeznaczanej na eksport w lata 1966—1970 była nadal w centrum uwagi województwa. W II-giej części dekady lat 60-tych zagadnienia związane z eksportem były dwukrotnie przedmiotem obrad Plenum KW PZPR (1966 r. i 1968 r.). W 1968 r. Plenum stwierdziło, że podstawowe organizacje partyjne w zakładach przemysłowych więcej uwagi poświęcały kontroli wykonania przyjętych w tej mierze uchwał. Częściej oceniały wykonanie planów eksportu, jakości i terminowości dostaw, wyciągały z tych ocen i analiz wnioski dla swej pracy.

W ciągu ostatnich lat od poprzedniego posiedzenia KW PZPR, instancje powiatowe i organizacje, głównie w przemyśle, dokonały sporej pracy politycznej na rzecz rozwoju eksportu i poprawy jego opłacalności dewizowej. Plenum wskazało na konieczność „likwidowania swojego zacofania technicznego, by dorównać nowoczesnością wyrobów do poziomu wyżej uprzemysłowionych krajów. Postawiło też zadanie: „rozwój opłacalnego eksportu musimy traktować jako doniosłe zadanie polityczne”.

Bilans pięciolecia lat 1966—1970 w sprzedaży dla zagranicznych odbiorców wyrobów wytworzonych na Ziemi Lubuskiej zamknął się kwotą 1,5 mld. zł dewizowych, co w stosunku do eksportu krajowego stanowiło 2,5 proc. udziału. Biorąc pod uwagę wielkości ówczesnego województwa i jego potencjał gospodarczy nie był to udział mały. Stopa wzrostu eksportu w województwie była jednak znacznie wolniejsza niż

w kraju. Jeśli bowiem ogólny wskaźnik przyrostu eksportu w kraju w latach 1966—1970 wynosił 56,2 proc., to w województwie przyrost ten wynosił 39,5 proc.

W odniesieniu do eksportu na strefę wolnodewizową rozwój dostaw zielonogórskiego przemysłu wykazywał również wolniejszy przyrost. Średnioroczne wskaźniki wynosiły w tych latach 5,6 proc., podczas gdy dla całości gospodarki narodowej 10,0 proc.

W latach 1961—1970 w absolutnych liczbach eksport wzrósł z 238,6 mln zł dew. do 332,9 mln zł dew. w tym do krajów wolnodewizowych odpowiednio z 58,1 mln zł dew. do 72,4 mln zł dew. W porównaniu ze wskaźnikami krajowymi, struktura towarowa eksportu w 1970 r. ukształtowała się pomyślnie. Dominującą pozycją eksportową były maszyny i urządzenia. Świadczy o tym poniższe zestawienie:

Grupa towarowa	Województwo	Kraj
Maszyny i urządzenia	68,1 proc.	38,5 proc.
Surowce i materiały	9,3 —"—	32,7 —"—
Towary rolno-spożywcze	13,0 —"—	13,2 —"—
Artykuły konsumpcyjne pochodzenia przemysłowego	9,6 —"—	15,6 —"—

W grupie maszyn i urządzeń decydującą pozycją był eksport wagonów z zielonogórskiego „ZASTALU”. Jednak jeśli jeszcze w 1966 r. udział „ZASTALU” w tej grupie towarowej sięgał 88,4 proc. to już w 1970 r. jego udział spadł do 65 proc. Spadek ten wynikał z wejścia na rynki zagraniczne innych, coraz bardziej ważących na wyniki eksporterów. Np. Głogowska Fabryka Maszyn Budowlanych w roku 1966 r. dostarczała na eksport zaledwie 6,5 proc. swej produkcji, a w 1970 r. — 68,2 proc. (34,3 mln zł. dew.).

W latach 1966—1970 nastąpiły też dość istotne zmiany w strukturze zielonogórskiego eksportu. Udział maszyn i urządzeń wzrósł z 65,5 proc. w 1966 r. do 68,1 proc. w 1970 r. Spadł udział surowców i materiałów do produkcji odpowiednio z 13,0 proc. do 9,3 proc. Udział towarów pochodzenia rolno-spożywczego wykazał małe zmiany w udziale (z 12,1 proc. do 13,0 proc.), podobnie jak i grupa towarowa artykułów konsumpcyjnych pochodzenia przemysłowego (z 9,4 proc. do 9,6 proc.).

Z analizowanych dokumentów partyjnych lat 1960—1970 wynika, że działacze instancji wojewódzkiej wyraźnie dostrzegali związek wyrażający się w tym, że im aktywniejsza i bardziej sprawna będzie działalność

partyjna na wytyczonych odcinkach pracy partyjnej, im większy wysiłek organizacyjny na rzecz włączenia załóg do realizacji nakreślonych zadań w unowocześnianiu wyrobów, poprawy techniki i technologii, usprawnienia organizacji produkcji, tym większy będzie wkład przemysłu województwa w rozwój gospodarki narodowej.

Prezentacja liczb obowiązujących dynamikę przemysłu zielonogórskiego lat 1960—1970 wskazuje na utrzymujące się wysokie tempo rozwoju przemysłu województwa.

Przyjmując ceny porównywalne z 1971 r. dynamika produkcji przemysłowej w omawianych latach przedstawiała się następująco:

*Dynamika produkcji przemysłowej w latach
1960—1970 w procentach*

Lata	1960	1965	1970
Województwo	100	164,0	246,0
Kraj	100	150,8	225,4

Źródło: *Rocznik statystyczny*, 1970 str. 147

Rocznik statystyczny woj. zielonogórskiego 1973 str. 142

Jak wynika z wyżej przytoczonych liczb rozwój przemysłu zielonogórskiego, analogicznie jak w latach 1950—1960 nadal wyprzedzał swą dynamiką całość przemysłu gospodarki narodowej.

3. Działalność wojewódzkiej instancji partyjnej w dziedzinie przemysłu w latach 1971—1980.

W tę dekadę lat wojewódzka organizacja partyjna weszła z dużym ładunkiem zwiększonej aktywności na wszystkich szczeblach i we wszystkich ogniwach działania, zwłaszcza po przeobrażeniach politycznych, jakie zaszły po VI Zjeździe Partii w 1971 r. Aktywność tą wzbudzały zarówno kierunki przyspieszonego rozwoju i przemian gospodarczych, jakie nakreślił Zjazd, jak i wykształcenie się nowych zasobów aktywu partyjnego o dużym zaangażowaniu i chęci społecznego działania.

Instancja wojewódzka przyjęła w tym okresie działalności kierunek na dalsze pogłębianie zmian jakościowych w przemyśle, jakie zostały zapoczątkowane w latach 1965—1970, przy równoczesnym akcentowaniu wykorzystania rezerw dla zwiększania rozmiarów produkcji. Stopień przekraczania zadań i przyjmowania dodatkowych (wykrystalizowało się

pojęcie „zadania podstawowe i dodatkowe”) był miarą oceny zaangażowania i poziomu pracy politycznej.

Kolejne Konferencje Partyjne pierwszej połowy lat 70-tych (marzec 1971, kwiecień 1973, marzec 1975 r.) w przyjętych programach działalności wojewódzkiej organizacji partyjnej przyjęły szeroki zakres tematyczny zadań w dziedzinie przemysłu.

Działalność organizacji partyjnych w przemyśle miała być „podporządkowana głównemu celowi strategicznemu partii, polegającym na szybkim, społecznie odczuwalnym wzroście stopy życiowej ludzi pracy i temu celowi wyzwalać; jako główną motywację działania, pracą kolektywów fabrycznych, organizacji partyjnych i kierownictw — na wzrost efektywności produkcji i przy jej dynamicznym rozwoju”.

Przyjęty przez instancję wojewódzką plan rozwoju gospodarczego na lata 1971—1975 zakładał dużą dynamikę produkcji przemysłowej (z 34,6 mld. zł. w 1971 r. do 67 mld. w 1975 r. wg cen zbytu).

Podstawowym źródłem przyrostu produkcji miał być przyrost bazy produkcyjnej w wyniku nakładów inwestycyjnych. Jeśli na wszystkie dziedziny życia gospodarczego przewidywano nakłady rządu 52 mld zł. to na przemysł przypadało 24 mld. zł.

Obok budowy nowych obiektów przemysłowych, takich jak Fabryka Wykładzin Podłogowych „NOVITA” w Zielonej Górze, Fabryka Płyt Pilśniowych w Krośnie, zakładano rozbudowę istniejących zakładów, jak dalszą rozbudowę Huty Miedzi w Głogowie, rozbudowę Zielonogórskiego „ZASTALU”, Zakładów Jedwabniczych w Gorzowie, Zakładów Urządzeń Termotechnicznych w Świebodzinie, Zakładów ZM „URSUS” w Sulęcynie i wielu innych. Intensywna rozbudowa przemysłu o dość istotnym znaczeniu dla gospodarki narodowej, nie dawała jednak gwarancji pełnego zatrudnienia dla tych roczników ludności, które w latach pierwszej połowy lat 70-tych wchodziły w wiek produkcyjny. Liczba ta sięgała 71, tys. osób. Z tego też względu władze wojewódzkie ponownie wróciły do przemysłowego zagospodarowania na cele przemysłowe obiektów poprzemysłowych, dotąd wykorzystywanych na inne cele, głównie magazynowe.

Z inicjatywy władz wojewódzkich podjęta została decyzja 161/72 Prezydium Rządu, wyznaczająca na ten cel 11 obiektów w województwie.

Instancja wojewódzka podjęła też trudne zadanie pełnego zatrudnienia kobiet, których nadwyżki na rynku pracy zaczęły się ujawniać w drugiej połowie lat 60-tych. Dla rozwiązania tego problemu podjęta została akcja wykorzystywania dodatkowych środków na tworzenie w małych miastach i miastach nadgranicznych nowych miejsc pracy przy wykorzystywaniu terenowego funduszu na aktywizację gospodareczną i fun-

duszu tworzenia tanich miejsc pracy dla kobiet. Adresatem tych zadań i środków był przemysł drobny, a przede wszystkim spółdzielczość pracy.

Ustalenie generalnej linii rozwoju gospodarczego województwa, w szczególności przyjęcie do realizacji rozwiązań o dużej społecznej wadze, jakim było w tym czasie zagospodarowanie — nie spotykanych dotąd w historii gospodarczej województwa licznych, nowych zasobów ludności wieku produkcyjnego, pozwoliło instancji wojewódzkiej skoncentrować się na problematyce dalszych jakościowych przemian w przemyśle.

W odniesieniu do przemysłu, do organizacji partyjnych, kierownictw administracyjnych i aktywu gospodarczego, wojewódzka instancja stawiała następujące zadania, na których koncentrowała się funkcja inspirowa i kontrolna instancji powiatowych i organizacji partyjnych.

- 1) Przekraczanie planowanych zadań produkcyjnych, tak, aby łączną wartość produkcji przemysłowej przewidzianą dla przemysłu lubuskiego na lata 1971—1975 r. przekroczyć o 25 mld. zł. Ten kierunek poczynań wiązał się ze strategią przyśpieszonego rozwoju i miał wykazać, że jednym skutecznym środkiem do przewyciężenia występujących jakichkolwiek trudności jest dalsze przyśpieszanie rozmiarów produkcji ponad pierwotne ustalenia planistyczne. W wielu przypadkach oznaczało to jednak odejście od ekonomicznego optimum. Przekraczanie zadań w jednych zakładach czy branżach stało w sprzeczności z bilansem materiałowym, co odbijało się negatywnie na innych branżach przemysłowych i prowadziło do powstawania napięć w innych ogniwach gospodarki.
- 2) Zapewnienie w przyroście produkcji przemysłowej, a zwłaszcza produkcji typu rynkowego przynajmniej 66 proc. udziału wyrobów nowych bądź zmodernizowanych. Była to kontynuacja zadań z lat poprzedniej dekady, która wobec istotnych zmian w wyposażeniu technicznym zielonogórskiego przemysłu oraz w obliczu z bieżącą konfrontacją z wyrobami rynku światowego, nie straciła na swej aktualności.
- 3) Zapewnienie terminowego oddawania do użytku nowych mocy produkcyjnych w zakładach modernizowanych oraz prowadzących działalność inwestycyjną. W ramach tego zadania wyraźnie była, w dokumentach partyjnych ówczesnego okresu, formułowana celowość i konieczność skracania terminów przekazywania do użytku nowych zdolności i szybkiego osiągnięcia planowanych zdolności produkcyjnych. Ponieważ w województwie rosła liczba tematów inwestycyjnych, angażujących wielkie kwoty nakładów (sięgające do kilku miliardów zł.), których efekty finansowe miały też olbrzymią wagę, ich sprawna realizacja miała duży aspekt gospodarczy. Jeśli np. akumu-

lacja finansowa po uruchomieniu wznoszonego obiektu przemysłowego sięgała w skali roku 1 mld. zł., skrócenie cyklu inwestycyjnego, czy też dojście do planowanej zdolności produkcyjnej choćby o 1 kwartał przynosiło 250 mln korzyści finansowych.

- 4) Zaktywizowanie uwagi członków partii, instancji partyjnych oraz aktywu społeczno-gospodarczego na właściwą gospodarkę majątkiem trwałym i jego ekonomiczną efektywnością. Na tym tle wytyczone zostało przez Plenum KW PZPR w październiku 1974 r. zadanie określenia w każdym zakładzie rezerw tkwiących w potencjale produkcyjnym oraz wąskich ogniw produkcyjnych jako środka do przyjęcia najefektywniejszych kierunków przeznaczania nakładów zwłaszcza środków własnych zakładów z tzw. grupy inwestycji przedsiębiorstw. Podjęcie tego tematu miało również nakierować uwagę załóg na zmniejszenie i utrzymanie na możliwie najniższym poziomie czasu strat pracy maszyn.

Długookresowa analiza potencjału wytwórczego w województwie wskazywała na dwa istotne zjawiska, a mianowicie stosunkowo wolny przyrost trwałego majątku produkcyjnego i niski udział wartości maszyn i urządzeń w całości wartości środków trwałych.

Tempo przyrostu środków trwałych w województwie w warunkach porównywalnych (ceny 1971 r.) na tle kraju przedstawiały się następująco:

Lata	1960	1965	1970	1972
Województwo	100	108,3	125,8	131,9
Kraj	100	118,2	148,1	160,3

Źródło: *Materiały na Plenum KW PZPR*, Archiwum KW PZPR sygn. 36/II/134.

Niższa dynamika przyrostu majątku trwałego w województwie wiązała się ze stosunkowo wysokimi zniszczeniami wojennymi oraz powolnym jego odnawianiem do 1965 r. Znaczne zmiany w tym względzie nastąpiły w latach 1966—1970.

Niski udział maszyn i urządzeń sięgający 45 proc. ogólnej wartości majątku trwałego przemysłu województwa, jaki miał miejsce w r. 1971—1973 wyłonił zadanie skierowanie większej uwagi na potaniecie kosztów tworzenia nowych obiektów i wyposażenia istniejących powierzchni produkcyjnych w nowoczesne maszyny i urządzenia, czyli zmniejszenia udziału robót w ogólnych nakładach inwestycyjnych. Istotną informacją dla przyszłych procesów inwestycyjnych był fakt wyższego stopnia zu-

życia środków trwałych w przemyśle województwa w 1973 r. (40,5 proc.) niż w przemyśle w skali kraju (37,0 proc.).

Analiza efektywności gospodarowania dokonana w 30 przedsiębiorstwach przez zespół członków partii przygotowujących dokumenty na Plenum KW wykazała, że w latach 1970—1973 w rozwoju tych zakładów dominowały czynniki ekstensywne. Potwierdzały to następujące liczby: Jeśli cały przyrost produkcji w latach 1970—1973 badanych zakładów przyjąć za 100, to:

34,3 proc. tego przyrostu uzyskano w wyniku wzrostu zatrudnienia,

38,2 proc. było wynikiem technicznego uzbrojenia pracy

27,5 proc. przyrostu miało swe źródło we wzroście produktywności środków trwałych.

W dokumentach wspomnianego plenarnego posiedzenia stwierdzono również, że w wielu przedsiębiorstwach zachodzi niepokojące zjawisko, polegające na tym, że dynamika technicznego uzbrojenia pracy wyraźnie wyprzedza wzrost wydajności pracy.

Zaprezentowane liczby i oceny zawarte w dokumentach wskazują, że Plenum KW PZPR podjęło bardzo istotny temat wiążący się ze sposobem wykorzystania czynników wzrostu gospodarczego w województwie.

Jak stwierdziła Konferencja Partyjna w marcu 1975 r., działania inspirowane przez wojewódzką organizację partyjną w zakresie efektywności odniosły właściwy skutek i osiągnięcia z podjętych poczynań w tym względzie były zbliżone do wielkości przyjętych w programach partyjnych.

5) Zadanie przyspieszenia rozwoju produkcji przeznaczonej dla zagranicznych odbiorców realizowane było w tym okresie poprzez wzmoczenie akcji ofertowej przemysłu wobec poszczególnych central handlu zagranicznego, zacieśnianie współpracy przemysłu z centralami i wyszukiwanie potencjalnych możliwości ponadplanowych dostaw wyrobów przeznaczonych na eksport.

W październiku 1971 r. odbyła się w Komitecie Wojewódzkim narada przedstawicieli central handlu zagranicznego, zjednoczeń branżowych i aktywu partyjno-gospodarczego z przedsiębiorstw przemysłowych, które miały możliwości, bądź powinny były w większym stopniu włączyć się w międzynarodowy podział pracy. Jej efektem było dokonanie wstępnych uzgodnień między przemysłem, a centralami na zwiększenie dostaw dla zagranicy na kwotę blisko 15 mln zł dewizowych. Coś nie wszystkie uzgodnienia zamieniły się później w kontrakty handlowe, to

jednak narada ta miała swe skutki długofalowe, przyczyniając się do zacieśnienia współpracy przemysł — handel zagraniczny. Tematyka rozwoju eksportu przez następne lata w różnych formach wracała na forum wojewódzkich władz partyjnych, co sprzyjało utrzymaniu zainteresowania tym tematem instancji terenowych i organizacji partyjnych zakładów eksportujących swe wyroby i potencjalnych eksporterów. Wiązanie się zakładów przemysłowych z rynkami zagranicznymi było z jednej strony efektem w jakości i nowoczesności wyrobów przemysłowych. Z drugiej strony wymogi zagranicznych odbiorców dopingowały kierownictwa i załogi zakładów do nadążania za zmianami w technice światowej i nadawania większej rangi całej problematyce jakości produkcji. Jak wskazują długookresowe obserwacje w zakładach, które podjęły działalność eksportową, korzystne zmiany w jakości produkcji, technice i technologii wytwarzania były o wiele szybsze i bardziej dostrzegane niż w zakładach, które nie wiązały się z rynkiem światowym. Bez wątpienia, podejmowanie produkcji eksportowej sprzyjało podnoszeniu kultury technicznej zakładów.

Istotnym bodźcem do aktywizacji poszukiwań możliwości zwiększenia eksportu był list Sekretariatu KC PZPR i Prezydium Rządu do samorządów robotniczych w 1972 r., w którym władze centralne apelowały o wykorzystanie wszystkich możliwości zwiększenia eksportu i poprawy jego opłacalności.

Wojewódzkie władze partyjne traktowały stały rozwój eksportowych dostaw jako „szczególny obowiązek rekompensowania produkcją eksportową wysokich nakładów dewizowych na rozwój województwa”. Na ile uzasadniona była ta rekompensata świadczy fakt, że tylko wartość zakupu maszyn i urządzeń z importu w wybranych zakładach wchodzących w skład 9 resortów przemysłowych miała tendencję rosnącą i kształtowała się następująco:

1970 r. ogółem 593,6 mln zł w tym z krajów wolnodewizowych 369,0 mln zł.

1972 r. ogółem 779,3 mln zł w tym z krajów wolnodewizowych 571,0 mln zł.

1973 r. ogółem 1538,0 mln zł w tym z krajów wolnodewizowych 1.194,3 mln zł.

Jak widać z przytoczonych liczb tylko w okresie trzyletnim zakupy maszyn i urządzeń bez importu kooperacyjnego ze strefy wolnodewizowej wzrosły ponad trzykrotnie.

Efekty liczbowe eksportu województwa zielonogórskiego w latach 1970—1974 w mln zł dewizowych przedstawiały się następująco:

Lata	1970	1971	1972	1973	1974
Eksport ogółem 1970 = 100 proc.	322,9 100,0	356,9 110,4	522,0 161,6	641,2 198,6	808,0 250,2
Eksport do strefy wolno- dewiz. 1970 = 100 proc.	100,0 73,0	70,0 95,8	161,2 220,8	248,9 340,9	302,2 413,7

Był to więc wzrost cechujący się szczególnie wysoką dynamiką. Jednak przy ocenie rozwoju eksportu należy uwzględnić fakt, że 50 proc. jego wartości stanowił udział eksportu dwóch przedsiębiorstw tj. zielonogórskiego „ZASTALU” i Huty Miedzi w Głogowie (eksport do strefy wolnodewizowej).

W ocenie partyjnej przedstawionej na Konferencji Partyjnej w marcu 1975 r. lata 1971—1974 były okresem dynamicznego rozwoju przemysłu, jego dalszego unowocześniania i podnoszenia efektywności wyrażającej się dalszym postępowaniem w obniżaniu społecznych kosztów wytwarzania i wysokiego udziału — w ostatnich dwóch latach — wydajności pracy w przyroście produkcji z 65,5 proc. udziału 1972 r. do poziomu 80,8 proc. w 1974 r.

Był to też okres przygotowań z inspiracji władz partyjnych do podjęcia szybszej modernizacji typowych dla województwa branż przemysłowych, jak przemysłu lekkiego, materiałów budowlanych, szklarskiego i meblarskiego.

W tym też okresie „o utrzymaniu wysokiego tempa rozwoju gospodarczego zadecydowały w głównej mierze nowe zdolności produkcyjne, będące efektem termionowego i przedterminowego oddawania do eksploatacji i szybkiego osiągnięcia założonych w projektach wielkości produkcji”. Z ważniejszych obiektów przemysłowych oddanych do eksploatacji można wymienić I i II etap budowy Huty Miedzi — Głogów, Wytwórni Nici Syntetycznych w Nowej Soli, wydział taśmy magnetofonowej w gorzowskim „STILONIE”, Fabrykę Płyt Piłśniowych w Krośnie. W ramach zabezpieczenia nowych miejsc pracy dla kobiet, uruchomione zostały przez spółdzielczość pracy między innymi Zakład Konfekcji Odzieżowej w Sulęcinie, Szlifiernia Szkła w Tuplicach, Zakłady Galanterii Skórzanej we Wschowie, Szlichtyngowej, Strzelcach Krajeńskich i Gorzowie, Zakład Odzieżowy i Chemiczny w Międzyrzeczu. Nie został zrealizowany jednak program adaptacji 11 obiektów poprzemysłowych wyszczególnionych w decyzji Prezydium Rządu z 1972 r. W ramach tej decyzji oddano do eksploatacji tylko jeden zakład odzieżowy w Żaganiu i to po wielokrotnym przesuwaniu terminu, co było przedmiotem krytycznej oceny Konferencji.

Rezultaty przyspieszonego rozwoju przemysłu województwa uwidoczniły się w wyraźnie wyższym tempie przyrostu produkcji niż miało to miejsce w całym przemyśle gospodarki narodowej.

Obrazują to następujące liczby:

Lata	1970	1974
Województwo	100 proc.	179,8 proc.
Kraj	100 proc.	146,7 proc.

Źródło: *Rocznik Statystyczny GUS* — 1975 r. str. 155

Średnioroczne tempo przyrostu produkcji przemysłowej w tym czasie w województwie wynosiła 15,8 proc. podczas gdy w kraju 10,4 proc. W wyniku utrzymującej się przez szereg lat wyższej dynamiki przemysłu zielonogórskiego, nastąpił wzrost udziału województwa w produkcji przemysłowej w kraju z 2,4 proc. w 1960 r. do 2,6 proc. w 1970 r. i 3,1 proc. w 1974 r. tj. do roku w którym pełny rok istniało województwo zielonogórskie w starym układzie granic administracyjnych.

Lata 1975—1980 stały się nowym rozdziałem w działalności wojewódzkiej organizacji partyjnej. Po reorganizacji administracyjnej państwa w 1975 r. i przemieszczeniu granic administracyjnych województw, wyłoniły się nowe problemy pracy tak wewnątrzpartyjnej jak i w dziedzinie gospodarczej. W potencjale gospodarczym województwa nastąpiły istotne zmiany wynikające z przejścia przemysłowego ośrodka głogowskiego do województwa legnickiego i odejściem ośrodka gorzowskiego, w którym wykształciło się nowe województwo.

W gospodarce województwa w tym czasie zaczęły stopniowo narastać trudności wynikające z zachwiania proporcji rozwojowych w skali całej gospodarki narodowej. Stąd też wysiłki organizacyjne zmierzające do ukierunkowania działalności partii w przemyśle na dalszy przyspieszony rozwój i usprawnianie tego działu gospodarki narodowej przynosiły niewspółmiernie niższe efekty niż w latach poprzednich.

Instancja wojewódzka zawsze przywiązywała dużą wagę do terminowego realizowania inwestycji przemysłowych. W drugiej połowie lat 70-tych starania w tym względzie nie odniosły zamierzonych efektów. I Konferencja Wojewódzka, po reorganizacji administracyjnej wyłoniła grupę tytułów inwestycji przemysłowych jako szczególnie ważne dla gospodarki. W tej grupie była także budowa Fabryki Płyt Wiórowych w Żarach. Zakład ten do końca 1980 r. nie został zakończony. Było to wynikiem ograniczenia frontu inwestycyjnego w całej gospodarce, w wyniku czego wiele rozpoczętych budów zostało wstrzymanych bądź „spo-

wolnionych". Podobnie stało się z innymi tytułami inwestycji przemysłowych jak np. z budową Ubojni Drobiu w Świebodzinie, czy Fabryką Wełny Mineralnej w Cigacicach.

Oslabiało to proces uprzemysławiania województwa.

Wobec rosnącego napięcia bilansu płatniczego kraju szczególnie ze strefą wolnodewizową i pogorszeniem się warunków wymiany handlowej z II-gim obszarem płatniczym, nadmiernie napiętym froncie inwestycyjnym, który absorbował bardzo wysoką część dochodu narodowego, narastania trudności energetycznych i surowcowych, instancja wojewódzka na plenarnym posiedzeniu w lipcu 1977 r. zaleciła: „Kontynuowanie przedsięwzięć związanych ze wzrostem produkcji na rynek i eksport jako działania na rzecz umacniania równowagi państwa”.

Plenum zaleciło plan przekraczać tylko w produkcji przeznaczanej na rynek i eksport. W dokumentach tego Plenum czytamy: „Wobec innych warunków w jakich przychodzi nam realizować przyjętą strategię przyspieszonego rozwoju, zachodzi potrzeba dokonania manewru w naszej gospodarce. Ten manewr nie może być tylko dziełem planistów. Może się on powieść jeśli włączy się do niego cała partia i wszyscy ludzie wezmą udział w jego przeprowadzeniu”.

W czerwcu 1978 r. Plenum stwierdziło, że „skala trudności rośnie i przewyciężenie trudności najlepiej sprawdza wartość osobistą członka partii i jego związek z partią”.

Wojewódzka organizacja partyjna stała więc na stanowisku, że w takich warunkach jakie są, należy wykorzystać w maksymalny sposób środki jakie są w dyspozycji zakładów w celu zwiększenia produkcji o charakterze rynkowym i eksportowym.

Instancja wojewódzka w tych latach podejmowała szereg cennych inicjatyw zmierzających do pogłębienia przemian jakościowych związanych z intensywnymi czynnikami rozwoju zielonogórskiego przemysłu. Przykładem tego może być Plenum KW PZPR, które odbyło się w czerwcu 1978 r. na temat „Zadań w zakresie poprawy efektywności gospodarowania i jakości produkcji”.

Jednak wiele z tych trafnych ocen istniejącego stanu i cennych zaleceń, wobec trudności energetycznych, surowcowych, transportowych, wzrastającej absencji pracowniczej, nie przyniosły oczekiwanych rezultatów.

Mając na uwadze rozwój eksportu, wznowiona została w 1978 r. inicjatywa wspólnego spotkania w Komitecie Wojewódzkim przedstawicieli handlu zagranicznego i przemysłu. Ideą tego forum było wyczerpanie wszystkich możliwości potencjału przemysłu województwa i zwielokrotnienia wysiłków w celu zwiększenia dostaw dla zagranicznych odbiorców.

Efekty poczynań na odcinku dynamizowania eksportu województwa przedstawiają następujące liczby:

*Dostawy-eksportowe województwa zielonogórskiego
w latach 1975—1980 w mln zł dewizowych*

Lata	1975	1976	1977	1978	1979	1980
Eksport ogółem	672,5	753,0	822,6	939,4	976,8	1003,5
Eksport na rynki wolnodewiz.	107,4	109,2	123,4	140,7	170,2	192,1

Przyjmując za podstawę rok 1975 sprowadzony do warunków porównywalnych pod względem terytorialnym województwa, można stwierdzić znacznie wolniejszy wzrost eksportu ogółem (o 49,2 proc.), niż eksportu kierowanego na rynki wolnodewizowe (wzrost o 78,8 proc.). Wpłynęło to na zwiększenie udziału dostaw eksportowych do strefy wolnodewizowej w całości sprzedaży eksportowej z 15,9 proc. w 1975 r. do 19,1 proc. w 1980 r.

W latach 1976—1980 zarysowała się w kraju z całą wyrazistością gasnąca krzywa dynamiki produkcji globalnej przemysłu.

Już w 1977 r. zaznaczył się spadek dynamiki (tylko 6,7 proc.), podczas gdy jeszcze w 1976 r. wzrost produkcji przemysłowej sięgał 9,3 proc. W następnych latach tj. 1978—1980 regres dynamiki produkcji przemysłowej był już bardzo znaczny. W 1978 r. przyrost sięgał 4,7 proc. w 1979 r. obniżył się do 2,5 proc., a w 1980 r. osiągnięty został poziom 99,8 proc. stanu 1979 roku.

Wprawdzie w latach 1975—1980 przyrost produkcji przemysłowej w kraju sięgał 24 proc., a w województwie 56,5 proc., (60,4 proc. w grupie przedmiotów sporzycia) to jednak analogicznie jak w całym kraju, również w przemyśle zielonogórskim spadek tempa produkcji był znaczny. Jeśli jeszcze w 1978 r. wzrost produkcji przemysłowej sięgał 7,1 proc., to w 1979 r. tylko 2,8 proc. a w 1980 r. — 0,6 proc.

Deformacje proporcji rozwoju występujące w skali całej gospodarki w latach 1976—1980 były już tego rzędu, że żadna inicjatywa podejmowana w obrębie województwa nie powodowała efektywnych skutków. Był to niewątpliwie druzgocący cios w wypracowane i w znacznym stopniu wdrożone koncepcje rozwoju jakościowo-ilościowego zielonogórskiego przemysłu i jego poszczególnych branż. Wojewódzka instancja partyjna dostrzegając polityczne negatywne skutki narosłej sytuacji, wyrażając w referacie programowym Konferencji Partyjnej w styczniu 1980 r. swoją ocenę, w której czytamy: „Dzisiaj bardziej niż kiedykolwiek

obiektywne trudności ale i nasze własne słabości stara się wykorzystać przeciwnik polityczny i ideologiczny". „Celem oddziaływania przeciwników politycznych jest podważanie fundamentalnych zasad ustroju socjalistycznego”.

Inspiratorem wielu przedsięwzięć związanych z odbudową zniszczonego przemysłu Ziemi Lubuskiej, a później z rozwojem i jego przeobrażeniami technicznymi była wojewódzka instancja partyjna, instancje terenowe i organizacje partyjne zakładów przemysłowych. W przemyśle zawsze skupiony był najliczniejszy aktyw partyjny i najliczniejsza też była liczebność partii w stosunku do pozostałych działów gospodarki województwa.

Analiza dokumentów partyjnych lat 1950—1980 wskazuje, że wojewódzka instancja partyjna dokonywała wnikliwych ocen sytuacji w przemyśle i na tym tle formułowała trafne zadania, których realizacja przyniosła wymierne rezultaty, wyrażające się w stałym postępie ilościowym i jakościowym przemysłu. Jest logiczna ciągłość w treści dokumentów partyjnych tych lat, w których można odczytać całą historyczną drogę przemian, jaką przeszła nasza gospodarka.

Trudności jakie przeżywa nasza gospodarka nie mogą przesłonić ogromnego dorobku minionych 36 lat. Przełomowi w stagnacji i ponownemu wejściu na tory perspektywicznego rozwoju bez wątpienia będą sprzyjały oczywiste aktywa w postaci wysokiego poziomu kadr przemysłowych województwa i jego w znacznej mierze nowoczesnej bazy wytwórczej.

WAŻNIEJSZE PLENARNE POSIEDZENIA KW PZPR
W ZIELONEJ GÓRZE TEMATYCZNIE ZWIĄZANYCH
Z DZIAŁALNOŚCIĄ WOJEWÓDZKIEJ ORGANIZACJI
PARTYJNEJ W PRZEMYSŁE

- 06.03.1951 r. — Zadania organizacji partyjnych po VI Plenum KC PZPR
- 02.10.1951 r. — Aktualne zadania w pracy partyjno-politycznej o dotychczasowych wynikach pracy organizacji partyjnych w przemyśle i zadania na przyszłość
- 29.06.1952 r. — Węzłowe zadania partii w walce o umocnienie więzi między miastem, a wsią.
- 14—15.12.1952 r. — Zadania organizacji partyjnych w walce o wykonanie planów produkcyjnych.
- 09.11.1953 r. — Zadania wojewódzkiej organizacji partyjnej w walce o szybszy wzrost stopy życiowej mas pracujących.
- 09.10.1954 r. — Węzłowe zadania gospodarcze na 1955 rok i doskonalenie metod kierownictwa gospodarką narodową.
- 06.05.1955 r. — Realizacja Uchwały III Plenum KC PZPR w dziedzinie obniżki kosztów własnych.
- 13.12.1955 r. — Wyniki działalności organizacji partyjnej w dziedzinie rozwoju socjalistycznego współzawodnictwa.
- 27.07.1956 r. — Przemysł terenowy, spółdzielczość pracy i rzemiosło w województwie.
- 08.04.1957 r. — Zadania Rad Robotniczych i praca partyjna na tym odcinku.
- 20.03.1958 r. — Zadania wojewódzkiej organizacji partyjnej wynikające z Uchwały XI Plenum KC PZPR.
- 16.03.1959 r. — O aktualnej sytuacji gospodarczej w województwie i zadaniach organizacji partyjnych w realizacji Uchwały III Plenum KC PZPR.
- 29.02.1960 r. — Zadania wojewódzkiej organizacji partyjnej w dziedzinie postępu technicznego w świetle Uchwały IV Plenum KC PZPR.
- 26.07.1960 r. — Stan techniki i kierunki postępu technicznego w przemyśle.
- 03.11.1960 r. — Ocena realizacji Uchwał V Plenum KC PZPR
- 04.02.1963 r. — O sytuacji w przemyśle, budownictwie, transporcie i zaopatrzeniu.
- 26—26.03.1963 r. — Aktualna sytuacja i zadania wojewódzkiej organizacji partyjnej w przemyśle i budownictwie.
- 05.02.1964 r. — O dalszy rozwój produkcji na eksport, o wyższą jej jakość i efektywność ekonomiczną.
- 5—6.03.1964 r. — Podniesienie roli i aktywności samorządu robotniczego warunkiem wykonania zadań gospodarczych.
- 30.09.1964 r. — Aktualne zadania w przemyśle, budownictwie i transporcie.
- 10.06.1965 r. — Poprawa jakości produkcji w przemyśle węzłowym zadaniem wojewódzkiej organizacji partyjnej.
- 18.11.1965 r. — Program unowocześnienia produkcji w zakładach przemysłu metalowego w latach 1966—1970 r.
- 10.06.1966 r. — Kierunki dalszej pracy nad rozwojem eksportu i poprawą jego opłacalności dewizowej.

- 15.12.1966 r. -- Węzłowe problemy usprawnienia procesu inwestycyjnego.
- 17.04.1967 r. -- O dalszy, aktywny udział w realizowaniu Uchwał VII Plenum KC PZPR.
- 15—16.05.1968 r. -- Zadania wojewódzkiej organizacji partyjnej w rozwoju eksportu w świetle XI Plenum KC PZPR.
- 02.07.1969 r. -- O powszechną i codzienną troskę w zakresie poprawy warunków socjalnych i warunków pracy załóg robotniczych.
- 04.08.1969 r. -- Ocena wstępnego etapu prac i najbliższe zadania w realizacji II Plenum KC PZPR
- 20.09.1970 r. -- Ocena procesu inwestycyjnego Huty Miedzi „GŁOGÓW”.
- 15.06.1972 r. -- Plan gospodarczego rozwoju województwa w latach 1971—1975 r.
- 04.07.1972 r. -- Usprawnienie gospodarki materiałowej w jednostkach gospodarczych.
- 27.04.1973 r. -- Szybkie wykorzystanie rezerw produkcyjnych warunkiem przyspieszenia wykonania zadań Narodowego Planu Gospodarczego w województwie w 1973 r.
- 08.10.1973 r. -- Ocena gospodarczego dorobku województwa w realizacji zadań bieżącego pięcioletcia i podstawowe kierunki działania na 1974—1975 r.
- 12.12.1973 r. -- Przyspieszenie postępu techniczno-organizacyjnego warunkiem utrzymania wysokiego tempa rozwoju gospodarczego na Ziemi Lubuskiej.
- 25.07.1974 r. -- Ocena wyników działalności społeczno-gospodarczej i partyjno-politycznej w I półroczu 1974 r. i zadania na II półrocze.
- 30.10.1974 r. -- Pełniejsze wykorzystanie majątku trwałego w przemyśle, budownictwie i transporcie warunkiem podniesienia efektywności gospodarowania.
- 18.12.1974 r. -- O pełną realizację zadań społeczno-gospodarczych województwa w 1975 r.
- 04.04.1975 r. -- Ocena wyników zadań gospodarczych za I kwartał 1975 r.
- 28.01.1976 r. -- Plan rozwoju społeczno-gospodarczego województwa na 1975 r.
- 16.07.1976 r. -- Rola i zadania instancji i organizacji partyjnych w realizacji programu społeczno-gospodarczego województwa na 1976 r.
- 25.01.1977 r. -- Zadania w dziedzinie społeczno-gospodarczej, wynikające z oceny wykonania planu I półrocza 1976 r.
- 20.07.1977 r. -- Zadania społeczno-gospodarczego rozwoju województwa na lata 1976—1980.
- 12.12.1977 r. -- Ocena dotychczasowej realizacji Uchwał V i VI Plenum KC PZPR.
- 26.06.1978 r. -- Podstawowe kierunki i zadania rozwoju społeczno-gospodarczego województwa na 1978 r.
- 27.06.1979 r. -- Zadania w zakresie poprawy efektywności gospodarowania i jakości produkcji w dziedzinie przemysłu, budownictwa i transportu.
- 18.12.1978 r. -- Główne zadania wojewódzkiej organizacji partyjnej w realizacji planu społeczno-gospodarczego województwa w 1979 r.
- 18.12.1978 r. -- Ocena realizacji planu społeczno-gospodarczego i zadania na II półrocze 1979 r.